

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
ДУ «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ІМ. О.М. МАРЗЄЄВА
НАМН УКРАЇНИ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
за участю
ПРЕДСТАВНИЦТВА ВООЗ В УКРАЇНІ

БЕЗПЕКА ПАЦІЄНТІВ В УКРАЇНІ: НА ШЛЯХУ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ ДІЙ

Матеріали «Науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2021 року», м. Київ
17 вересня 2021 року

За заг. ред. ректора Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця доктора медичних наук, професора Ю.Л. Кучина

Київ – 2021

Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення комплексу токсикометричних параметрів, що характеризують ступінь токсичності та небезпеки виникнення, розвитку отруень в умовах одно- або багаторазового надходження ліків в організм; вивчення токсикодинамічних ефектів, що викликають токсичні дози ліків, вивчення етапів токсикокінетики: всмоктування, розподілу по органах та тканинах, біотрансформації, екскреції ліків; пошук, вивчення і розробка антидотів при отруєнні ліками; розробка методів екстраполяції даних, отриманих в токсикологічному експерименті, на людину.

При вивченні основної профільної дисципліни «Лікарська токсикологія» студенти набувають спеціальних фахових компетентностей щодо здатності до аналізу безпеки застосування лікарських засобів, механізмів їхньої токсичної дії на організм людини та найбільш поширених методів попередження, розпізнавання та лікування інтоксикацій, викликаних лікарськими засобами, в т.ч. віддалених шкідливих наслідків їхньої дії на потомство. Як наслідок, одержані знання та набуті навички формують основу компетентності безпеки застосування лікарських засобів майбутніми магістрами фармації в їхній подальшій професійній діяльності.

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ З ПИТАНЬ МЕДИЦИНИ ПРАЦІ, СПРЯМОВАНІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ЛІКАРНЯНОГО СЕРЕДОВИЩА

Варивончик Д. В., Копач К. Д., Демецька О. В., Еджибія О. М.

*Національний університет охорони здоров'я імені П. Л. Шупика,
м. Київ, Україна*

Медицина праці є міждисциплінарною наукою, яка інтегрує знання у сфері гігієни праці та виробничої екології, ергономіки та психофізіології, професійної патології тощо. Одним з освітніх компонентів переддипломної вищої та післядипломної освіти є медицина праці галузі охорони здоров'я є, який формує усвідомлене та відповідальне ставлення лікарів до забезпечення безпечного лікарняного середовища, що дозволяє ефективно попередити ризики для здоров'я як серед медичних працівників, так і у пацієнтів.

Останніми роками відбувається реформування у сфері вищої освіти та в галузі охорони здоров'я, що скоротило викладання медико-профілактичних дисциплін на всіх рівнях освіти. Негативним наслідком зазначеного, разом із значним дефіцитом ресурсного забезпечення галузі охорони здоров'я, стало значне погіршення умов праці в закладах охорони здоров'я (ЗОЗ), формування стану перевтоми, із зростанням виробничого травматизму, гострої та хронічної професійної захворюваності працівників; невідповідні санітарно-гігієнічні та епідеміологічні умови перебування пацієнтів у ЗОЗ, із збільшенням ризику заподіяння шкоди їх здоров'ю внаслідок несприятливого лікарняного середовища чи/та заподіяння лікарських помилок тощо.

Реалізація післядипломної медичної освіти є одним з дієвих механізмів забезпечення і підтримання високого рівня сучасних знань, умінь, навичок у практикуючих лікарів всіх спеціальностей, впродовж всього періоду їх професійної діяльності, що визначає актуальним розробку і реалізацію системних освітніх заходів з питань медицини праці, спрямованих на забезпечення безпечного лікарняного середовища.

Мета: визначити напрями модернізації післядипломної освіти з питань медицини праці, спрямовані на забезпечення безпечного лікарняного середовища.

Матеріали і методи: з урахуванням доповіді Генерального директора ВООЗ «Глобальні дії щодо забезпечення безпеки пацієнтів» (2021 р.) [1] та діючих Законів України «Про вищу освіту» (2014 р.) [2], «Про освіту» (2017 р.) [3], постанов КМ України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я» (2018 р.) [4], «Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» (2021 р.) [5], наказу МОЗ України «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (2019 р.) [6], розроблялись напрями модернізації післядипломної освіти з питань медицини праці, спрямовані на забезпечення безпечного лікарняного середовища.

Результати. Після набуття лікарями на рівні додипломної вищої освіти (спеціаліст, магістр) базових знань з різних питань медицини праці, біобезпеки подальше оновлення та підтримання знань, практичних умінь та навичок з формування і забезпечення безпечного лікарняного середовища та безпеки пацієнтів відбувається на рівні післядипломної освіти, переважно на клінічних кафедрах.

Безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей працівників сфери охорони здоров'я, дає їм змогу підтримувати та підвищувати рівень професійної діяльності відповідно до потреб сфери охорони здоров'я. Враховуючи, що на рівні післядипломної медичної освіти реалізуються різні її види: формальна (інтернатура, резидентура, спеціалізація/стажування, аспірантура/ад'юнктатура, докторантура) та неформальна (безперервний професійний розвиток (БПР) – цикли тематичного удосконалення; професійне стажування; майстер-класи, тренінги, семінари, школи; науково-практичні конференції), існує потреба у оптимізації змісту освіти для підготовки практикуючих лікарів з питань медицини праці, в т.ч. забезпечення безпечного лікарняного середовища та безпеки пацієнтів.

У доповіді Генерального директора ВООЗ «Глобальні дії щодо забезпечення безпеки пацієнтів», визначені стратегічні цілі (СЦ):

- **СЦ1.** «При плануванні та наданні допомоги в будь-яких умовах прагнути до повного виключення шкоди для пацієнтів, якої можливо уникнути, що має стати нормою і правилом роботи».

- **СЦ2.** «Створювати високонадійні системи охорони здоров'я і організації охорони здоров'я в інтересах постійного збереження здоров'я пацієнтів внаслідок можливо заподіяної шкоди».
- **СЦ3.** «Забезпечувати безпеку кожного клінічного процесу».
- **СЦ4.** «Сприяти і заохочувати перехід до більш безпечного надання медичної допомоги за рахунок взаємодії з пацієнтами та їх родичами, а також розширення їх прав і можливостей».
- **СЦ5.** «Стимулювати, навчати, підвищувати кваліфікацію і забезпечувати безпеку медичних працівників з метою сприяння у розробці і створенні безпечних систем надання медико-санітарної допомоги».
- **СЦ6.** «Забезпечувати безперервне надання інформації і даних з метою скорочення ризиків, зведення до мінімуму запобіжної шкоди і підвищення безпеки медичної допомоги».
- **СЦ7.** «Розвивати і підтримувати багатосекторальні і міжнаціональні зв'язки в дусі синергічної взаємодії солідарності і партнерських відносин з метою підвищення безпеки пацієнтів і якості медичної допомоги» [1].

Для реалізації СЦ5, під час післядипломної медичної освіти, необхідне активне розширення тематики навчальних програм, для включення у них базових питань щодо забезпечення безпечного лікарняного середовища та безпеки пацієнтів, завдяки: (1) створенню, контролю, підтриманню оптимальних і безпечних гігієнічних умов в ЗОЗ; (2) дотриманню санітарно-епідеміологічних правил та інструкцій з охорони праці на робочих місцях в ЗОЗ; (3) забезпеченню безпеки клінічного процесу на всіх рівнях надання медико-санітарної допомог населенню; (4) просуванню в ЗОЗ інформаційної політики щодо наявності ризиків лікарняного середовища для здоров'я працівників і пацієнтів, необхідності дотримання заходів профілактики, системи забезпечення якості і безпеки медико-санітарної допомоги.

Зазначене може бути рекомендоване для реалізації під час всіх форм формальної освіти. Так під час інтернатури, резидентури, спеціалізації/стажування лікарів – у вигляді введення окремих навчальних тем у існуючі навчальні програми (не менш 8 навчальних годин); під час навчання в аспірантурі/ад'юнктурі, докторантурі – у вигляді окремої дисципліни за вибором здобувачів (наприклад, «Безпека лікарняного середовища та пацієнтів») (в обсязі не менше 1 кредиту ЄКТС, 30 навчальних годин).

Для поглибленого вивчення окремих розділів забезпечення безпеки лікарняного середовища та пацієнтів доцільним є створення спеціальних навчальних програм неформальної освіти, в рамках реалізації циклів тематичного удосконалення (в обсязі не менше 39 навчальних годин, 25 балів БПР), які можуть бути рекомендовані лікарям-організаторам охорони здоров'я, лікарям-гігієністам, лікарям-епідеміологам, керівникам структурних підрозділів ЗОЗ тощо.

Для навчання лікарів-спеціалістів доцільним є проведення на базі ЗОЗ тематичних шкіл, семінарів, майстер-класів з окремих аспектів забезпечення безпеки лікарняного середовища та пацієнтів (в обсязі не менше 8 навчальних годин, 10 балів БПР). Такі заходи в першу чергу повинні бути рекомендовані лікарям-спеціалістам (хірургам, анестезіологам, інфекціоністам, стоматологам та ін.), які надають медико-санітарну допомогу з високим рівнем небезпеки для здоров'я (свого чи/та пацієнтів).

Висновки. Визначено перспективні напрями модернізації післядипломної освіти (формальної та неформальної) з питань медицини праці, спрямованої на забезпечення безпечного лікарняного середовища. Зазначені заходи сприятимуть формуванню сталої системи забезпечення безпеки пацієнтів в закладах охорони здоров'я під час надання їм всіх рівнів медико-санітарної допомоги.

Список літератури.

1. ВООЗ. Доповідь Генерального директора ВООЗ «Глобальні дії щодо забезпечення безпеки пацієнтів»: 148-а сесія Виконавчого комітету. 06.01.2021 р. URL: <http://surl.li/aaajtн>.
2. Закон України «Про вищу освіту». 01.07.2014 р. № 1556-VII, зі змінами. URL: <http://surl.li/jhtp>.
3. Закон України «Про освіту» 05.09.2017 р. № 2145-VIII, зі змінами. URL: <http://surl.li/ixnq>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я» від 28.03.2018 р. № 302, зі змінами URL: <http://surl.li/aajug>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» від 14.07. 2021 р. № 725 (набирає чинності 01.01.2022 р.). URL: <http://surl.li/aaajuc>.
6. Наказ МОЗ України «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» від 22.02.2019 р. № 446, зі змінами. URL: <http://surl.li/aaajuо>.

ВІЛ-ПОЗИТИВНІ ПАЦІЄНТИ: ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ, ЇХ СОЦІАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ

Берегова О.О.¹, Матюшина В.О.¹, Матюшин С.І.²

¹ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України»,
м. Краматорськ, Україна

²ЦПМСД №2 Краматорської міської ради, м. Краматорськ, Україна

Мета: дослідити окремі аспекти безпечної взаємодії медичних працівників з ВІЛ-позитивними пацієнтами в Україні.

Матеріали і методи: аналітичний, системного підходу, контент-аналіз зарубіжних джерел з використанням бібліосемантичного методу.